

محمد حسن نبوی

جهت احیاء این فریضه دینی و شرکت در ثواب آن باید در شیوه طرح مباحث دقت کافی داشته و با نیت خالص مردم را به انجام دستورات دینی ترغیب کنیم. گاهی لازم است برای اینکه مردم به دستورات دینی عمل کنند، به گونه‌ای رفتار کنیم که آنان متوجه شوند، در این موضوع به دنبال منفعت خویش نیستیم؛ از همین رو بهتر است افرادی را که مورد اعتماد مردم هستند برای دریافت زکات معرفی کرده و محل خرج آن را نیز با حفظ آبروی کمک‌گیرندگان، دقیقاً بیان نماییم.

زمان برداشت محصول کشاورزان، یکی از بهترین فصلها و زمانها برای طرح مسئله زکات می‌باشد؛ از اینرو مبلغان محترم می‌توانند با مقتنم شمردن فرصت و طرح مناسب بحث زکات، مردم را به این فریضه دینی ترغیب کنند.

از مؤثرترین راههای ترغیب مردم به فرائض دینی؛ از جمله زکات، بیان ثواب و آثار دنیوی و آخروی انجام دستورات دینی از زبان معصومین علیهم‌السلام می‌باشد.

زکات، حق فقیران

زکات، حق فقراء در اموال اغنیاء است و آنان حق ندارند مردم بی بضاعت را از حق خود محروم سازند.

از امام صادق علیه السلام نقل شده که حضرت فرمودند: «إِنَّ اللَّهَ جَسَلٌ وَعَزْزٌ جَعَلَ لِلْفَقْرَاءِ فِي أَمْوَالِ الْأَغْنِيَاءِ مَا يَكْفِيهِمْ وَكَوْلًا ذَلِكَ لِرِزْقِهِمْ وَإِنَّمَا يُؤْتُونَ مِنْ مَنَعٍ مَنْ مَنَعَهُمْ؟» خداوند عز وجل در اموال توانگران به اندازه کفایت فقراء قرار داده است و اگر چنین نبود به خود آنان (فقرا) می داد و اگر مالی در اموال اغنیاء هست به دلیل عدم دست یابی فقراء به این اموال بوده است.»

زکات، برای تأمین معاش فقراء

فلسفه قانون زکات، از سویی تأمین زندگی فقراء و از سوی دیگر برای افزایش اموال اغنیاء است.

امام موسی بن جعفر علیه السلام فرمودند: «إِنَّ اللَّهَ عَزَّ وَجَلَّ وَضَعَ الزَّكَاةَ قَوْلًا لِلْفَقْرَاءِ وَتَوْقِيرًا لِأَمْوَالِكُمْ؟» خداوند حکم زکات

برای آنکه مبلغان گرامی بتوانند با بیان روایات، مردم را به انجام این واجب دینی سوق دهند، چند روایت را با عناوین آن ذکر می کنیم:

سختی پرداخت مال

به طور کلی دل کندن از مال دنیا مشکل بوده و ایمان راسخ می خواهد تا فرد بتواند از این جاذبه به خاطر خدا بگذرد. قرآن مجید در باره انسان می فرماید: «إِنَّهُ لِحُبِّ الْخَيْرِ لَشَدِيدٌ!»^۱ «انسان در علاقه به مال سرسخت است.»

این علاقه به مال موجب می شود که در صورت ضعف ایمان، از پرداخت زکات به نحوی فرار کند. در روایتی از امام صادق علیه السلام چنین آمده است: «مَا فَرَضَ اللَّهُ عَلَى هَذِهِ الْأُمَّةِ شَيْئًا أَشَدَّ عَلَيْهِمْ مِنَ الزَّكَاةِ وَفِيهَا تَهْلِكُ عَائِمَتُهُمْ؟» خداوند فریضه ای سخت تر از زکات بر این امت واجب نکرده و با [ترک] این فریضه، بسیاری از مردم هلاک می شوند.»

۱. عادیات/ ۸.

۲. کافی، شیخ کلینی، دارالکتب الاسلامیه، تهران،

ج چهارم، ۱۳۶۵ ش، ج ۳، ص ۴۹۷.

۳. همان.

۴. همان، ص ۴۹۸.

وَهُوَ قَوْلُهُ عَزَّ وَجَلَّ رَبِّ ارْجِعُونِ لَعَلِّي
أَعْمَلُ صَالِحًا فِيمَا تَرَكْتُ^۳؛ کسی که حتی
یک قیراط از زکات را نپردازد مؤمن
نیست و مسلمان هم نیست و آن قول
خداوند عز و جل است [که در قیامت
مانع زکات می‌گوید]: خدایا من را به
دنیا برگردان تا درباره آنچه به جا
گذاشته‌ام عمل صالحی انجام دهم.
طرد تارکان زکات از مسجد

از امام باقر علیه السلام نقل شده که: «بَيْنَنَا
رَسُولُ اللَّهِ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ فِي الْمَسْجِدِ إِذْ قَالَ قُمْ يَا
فُلَانُ قُمْ يَا فُلَانُ قُمْ يَا فُلَانُ حَتَّى أَخْرَجَ
خَمْسَةَ نَفَرٍ فَقَالَ أَخْرَجُوا مِنْ مَسْجِدِنَا لَأَ
تُصَلُّوا فِيهِ وَأَنْتُمْ لَأَ تُزَكُّونَ؛ زمانی
پیامبر در مسجد به افرادی فرمودند
فلانی برخیز، فلانی برخیز، فلانی
برخیز تا پنج نفر سپس فرمودند: از
مسجد ما بیرون روید، و در آن نماز
نخوانید! در حالیکه زکات نمی‌دهید.»
همچنین از پیامبر صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نقل
می‌کنند: «مَلْعُونٌ مَلْعُونٌ مَالٌ لَأَ يُزَكِّي^۴؛

را برای تأمین قوت فقیران و وفور
نعمت شما وضع کرده «
زکات و افزایش مال

از امام صادق علیه السلام نقل شده است:
«مَا مِنْ رَجُلٍ أَذَى الزُّكَاةَ فَتَقَصَّتْ مِنْ مَالِهِ
وَلَا مَنَعَهَا أَخَذَ فَرَاذَتَ فِي مَالِهِ؛ کسی که
زکات می‌دهد از مال او کاسته
نمی‌شود و کسی هم که زکات
نمی‌دهد به مال او اضافه نمی‌شود.»

همچنین به نقل از رسول
خدا صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ می‌فرمایند: «مَا حَبَسَ عَبْدٌ
زُكَاةَ فَرَاذَتَ فِي مَالِهِ؛ اینگونه نیست
که بنده‌ای زکات مال خود را ندهد و
مالش افزایش یابد.»

دینداری در گرو زکات
کسانی که تصور می‌کنند دین‌دار
هستند، نماز می‌خوانند، عزاداری
می‌کنند؛ اما زکات نمی‌دهند و آن را
هم مهم تلقی نمی‌کنند به اشتباه
بزرگی مبتلا شده‌اند.

امام صادق علیه السلام می‌فرماید: «مَنْ مَنَعَ
قِيرَاطًا مِنَ الزُّكَاةِ فَلَيْسَ بِمُؤْمِنٍ وَلَا مُسْلِمٍ

۳. همان، ص ۵۰۲.

۴. همان.

۵. همان، ص ۵۰۵.

۱. همان، ص ۵۰۴.

۲. همان، ص ۵۰۶.

عذاب اخروی ترک زکات

امام صادق علیه السلام فرمودند: «مَنْ مَنَعَ قِيْرَاطًا مِنَ الزَّكَاةِ فَلَيْمَتْ إِنْ شَاءَ يَهُودِيًّا أَوْ نَصْرَانِيًّا؛ کسی که حتی قیراطی از زکات را نپردازد پس باید یهودی یا مسیحی از دنیا برود.»

عبید پسر زراره می گوید شنیدم که امام صادق علیه السلام می فرمود: «مَا مِنْ عَبْدٍ يَمْنَعُ دِرْهَمًا فِي حَقِّهِ إِلَّا أَنْفَقَ اثْنَيْنِ فِي غَيْرِ حَقِّهِ وَ مَا رَجُلٌ يَمْنَعُ حَقًّا مِنْ مَالِهِ إِلَّا طَوَّقَهُ اللَّهُ عِزًّا وَ جَلًّا بِهِ حَيْثُ مِنْ نَارِ يَوْمِ الْقِيَامَةِ؛ هیچ بنده ای از پرداخت حقی پرهیز نمی کند؛ مگر آنکه دو برابر آن را در غیر حق می پردازد و هیچ مردی از ادای حقی که در مالش هست منع نمی کند؛ مگر آنکه خداوند عز و جل در قیامت آن را بصورت ماری از آتش برگردن او می آویزد.»

بدان امید که با بیان این روایات برای مردم، در جلب رضای الهی موفق باشید.

مالی که زکات آن پرداخت نشود از رحمت الهی دور است از رحمت الهی دور است.»

در حدیثی دیگر می فرمایند: «مَا ضَاعَ مَالٌ فِي بَرٍّ وَلَا بَحْرٍ إِلَّا بِتَضْيِيعِ الزَّكَاةِ وَلَا يُصَادُ مِنَ الطَّيْرِ إِلَّا مَا ضَيَّعَ تَسْبِيحَهُ؛ هیچ مالی در خشکی یا دریا از بین نمی رود مگر به خاطر ضایع کردن زکات و هیچ پرنده ای صید نمی شود مگر به خاطر ضایع نمودن تسبیح اش.»

پیامبر صلی الله علیه و آله فرمودند: «إِذَا مُنِعَتِ الزَّكَاةُ مُنِعَتِ الْأَرْضُ بَرَكَاتِهَا؛ هنگامی که زکات پرداخت نشود زمین برکات خود را پرداخت نمی کند.»

از امام صادق علیه السلام نقل شده: «مَنْ مَنَعَ حَقًّا لِلَّهِ عِزًّا وَ جَلًّا أَنْفَقَ فِي بَاطِلٍ مِثْلَيْهِ؛ کسی که حق خداوند عز و جل را نپردازد در راه باطلی دو برابر آن را خواهد پرداخت.»

۱. همان.

۲. همان.

۳. همان.

۴. همان.